

*Agnieszka Czajkowska**

**FUNDUSZE POŻYCZKOWE SZANSĄ FINANSOWANIA
SEKTORA MSP W KRYZYSIE**

Istotą działania funduszy pożyczkowych jest udostępnienie środków pieniężnych dla sektora MSP i instytucji wspierających ten sektor. Zaspokajanie potrzeb finansowych MSP ma pozytywne skutki, m.in. powstawanie nowych miejsc pracy oraz wzmocnienie kapitałowe przedsiębiorstw. Ponieważ sektor ten znajduje się w kryzysie, tworzenie pozabankowych instytucji pożyczkowych jest dobrą formą pomocy najmniejszym przedsiębiorstwom. Tradycyjnie jako fundusz pożyczkowy rozumie się instytucję niebędącą bankiem, której działalność koncentruje się na zapewnieniu dostępu do zewnętrznych źródeł kapitału poprzez udzielanie pożyczek. Fundusze pożyczkowe udzielają przedsiębiorcom pożyczek na cele bezpośrednio związane z podjęciem, prowadzeniem i rozwijaniem działalności gospodarczej.

Celem autorki artykułu jest analiza możliwości finansowania mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz powstających podmiotów gospodarczych, jakie stwarzają fundusze pożyczkowe jako instytucje finansujące ich działalność eksploatacyjną i inwestycyjną. Podmioty sektora MSP mają szansę uzyskania środków pieniężnych w funduszach nawet wtedy, gdy ich banki odrzucają wnioski kredytowe lub w ogóle nie chcą ich rozpatrywać w warunkach wzrostu ryzyka finansowego w kryzysie. Celami pośrednimi jest prezentacja genezy i form funduszy pożyczkowych oraz wskazanie pozytywnych efektów społeczno-ekonomicznych udzielania pożyczek dla MSP.

Fundusze pożyczkowe są często jedyną ofertą dla najmniejszych firm, z której mogą one skorzystać, gdyż ze względu na niską wiarygodność finansową nie bardzo mogą liczyć na bankowe wsparcie. Pożyczki można uzyskać na uruchomienie działalności, jej rozwój, a także tworzenie nowych miejsc pracy albo zatrudnianie bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy. Pożyczki są często udostępniane na dogodniejszych warunkach niż kredyty bankowe. Nie

* Dr, adiunkt w Zakładzie Finansów Korporacji, Instytut Finansów, Bankowości i Ubezpieczeń, Uniwersytet Łódzki.

przeprowadza się tu wnikliwej oceny opłacalności przedsięwzięcia, weryfikacja wniosków trwa krócej, a procedury związane z uzyskaniem pieniędzy (rozmowy, negocjacje) są w funduszach mniej skomplikowane. Zdarza się jednak, że po pozytywnej ocenie wniosku na pożyczkę trzeba czekać dwa miesiące, ponieważ jej wypłata nastąpi dopiero wtedy, gdy nagromadzi się odpowiednia suma w ramach spłat pożyczek. Takie sytuacje będą miały miejsce coraz rzadziej, ponieważ w następstwie dokapitalizowania budżety funduszy są coraz większe i starczą dla większej liczby pożyczkobiorców¹. Dynamiczny rozwój funduszy pożyczkowych na terenie całego kraju jest spowodowany m.in. unijnymi dotacjami, które zwiększają kapitały poszczególnych funduszy.

Fundusze pożyczkowe tworzą, alternatywne do bankowego, źródła zewnętrznego finansowania głównie dla sektora MSP. Udzielanie pożyczek podmiotom, które nie mogą otrzymać kredytu bankowego z powodu niewielkiej wymaganej kwoty finansowania, braku historii kredytowej czy wymaganych zabezpieczeń, wsparcie ich rozwoju – to główne cele funkcjonowania funduszy pożyczkowych w polskiej praktyce gospodarczej².

Fundusze pożyczkowe zapewniają dostęp do zewnętrznego kapitału przez udzielanie pożyczek oraz przygotowują mikro- i małych przedsiębiorców do efektywnego finansowania w przyszłości ze strony systemu bankowego. Dla wielu przedsiębiorców fundusze pożyczkowe stanowią jedyną szansę zaistnienia na rynku, trwania oraz rozwoju³.

Małe i średnie przedsiębiorstwa mają utrudniony dostęp do źródeł finansowania inwestycji, w tym przede wszystkim innowacji. Wiąże się to w pierwszym rzędzie z trudno dostępnym kredytem długoterminowym. Wśród podstawowych utrudnień przy dostępie do kapitałów obcych należy wymienić wymagane zabezpieczenia, wysokość stóp procentowych, w tym przede wszystkim zbyt wysokie oprocentowanie kredytów, uciążliwość procedur bankowych oraz niechęć banków do udzielania kredytów MSP⁴. Środki adresowane głównie do sektora MSP mają przeciwdziałać trudnościom w dostępie do kredytów i innych źródeł finansujących jego rozwój. Do tego rodzaju źródeł finansowania należą środki unijne, środki budżetowe, pożyczki i poręczenia udzielane przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe⁵.

¹ O. Gajda, *Gdzie po pożyczkę*, „Rzeczpospolita” 2004, nr 248, s. 9.

² A. Skowronek-Mielczarek, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, C. H. Beck, Warszawa 2007, s. 109.

³ *Przedsiębiorczość w Polsce 2007*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 27 lipca 2007 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007, s. 106.

⁴ Szerzej: A. Czajkowska, *Bariery kredytowania małych przedsiębiorstw*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2007, Folia Oeconomica, nr 203, s. 69–87.

⁵ A. Żołnierski (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007–2008*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 91.

Istotnym czynnikiem ograniczającym rozwijanie przedsiębiorczości jest niedostatek kapitału. Dostęp do finansowania zewnętrznego to jeden z głównych czynników warunkujących potencjał rozwojowy, w tym również innowacyjność polskich mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw⁶.

1. KRYZYSOWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU RYNKU POŻYCZKOWEGO

Kryzys światowy, którego skutki coraz bardziej odczuwa polska gospodarka, powoduje, że polityka kredytowa banków w zakresie finansowania przedsiębiorców staje się nad wyraz ostrożna. W tej sytuacji polski system funduszy pożyczkowych nabiera dodatkowego znaczenia. Co prawda, w aktualnych uwarunkowaniach niepewności, chęć inwestowania w nowe przedsięwzięcia jest naturalnie ograniczana, jednakże klienci funduszy pożyczkowych to osoby i firmy elastycznie dopasowujące się do potrzeb rynku, o relatywnie niskich kosztach działania, poszukujące zarówno kapitału obrotowego, jak i inwestycyjnego. Nie bez znaczenia pozostaje również coraz większa aktywność przedsiębiorców w obszarze przedsięwzięć innowacyjnych⁷.

Niestety, pomimo sprawdzonego, profesjonalnego i efektywnego systemu pożyczkowego dla sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą, fundusze pożyczkowe stoją po raz kolejny przed barierą ograniczonych kapitałów. Kapitał pożyczkowy w ramach ostatniego dokapitalizowania Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw został w całości rozdysponowany na pożyczki. Zdecydowana większość tych środków wróci z powrotem w formie spłat pożyczek najwcześniej za kilka miesięcy, za rok, a najpóźniej za 5 lat⁸.

Kryzys na rynkach finansowych oraz spowolnienie w gospodarce światowej może oddziaływać niekorzystnie na gospodarkę Polski różnymi kanałami⁹:

- zmniejszenie aktywności na rynku pieniężnym,
- wzrost kosztu finansowania i ograniczenia finansowania dla banków,
- wzrost kosztu kredytów i ograniczenie ich dostępności,
- wysoka zmienność wartości złotego,

⁶ *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa wg stanu na 31 grudnia 2008 r.*, „Raport” 2009, nr 11, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin, kwiecień 2009, s. 5.

⁷ *Ibidem*, s. 5.

⁸ *Ibidem*, s. 5.

⁹ Z. Hockuba, *Czy gospodarka Polski jest odporna na skutki międzynarodowego kryzysu finansowego?*, Narodowy Bank Polski, [w:] *Rynek kapitałowy. Koniunktura gospodarcza*, materiały konferencyjne, Politechnika Łódzka, Łódź, 4 grudnia 2008 r., s. 23.

– zmniejszenie inwestycji krajowych oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych,

– zmniejszenie popytu zagranicznego, spadek dynamiki eksportu.

Celem osób i instytucji zainteresowanych kreowaniem sprzyjającej rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości atmosfery winno stać się promowanie idei poręczeń oraz wsparcie procesu powstania i prowadzenia działań przez te jednostki. Instytucje te, pełniąc ważną rolę w procesie pozyskiwania przez MSP kapitałów kredytowo-pożyczkowych, warunkujących finansowanie działalności operacyjnej i inwestycyjnej, stymulują ich rozwój¹⁰.

Zaostrzone procedury i wysokie oprocentowanie kredytów bankowych powodują, że coraz większą popularnością zaczynają cieszyć się pożyczki z funduszy pożyczkowych, które opierają się na środkach publicznych – głównie środkach unijnych i środkach pochodzących z budżetu państwa. Pożyczki takie nie są wysokie (zazwyczaj nie więcej niż 120 tys. zł) i najczęściej wymagają dodatkowych zabezpieczeń (z reguły jest to zastaw lub hipoteka), jednak ich oprocentowanie, w porównaniu z kredytem bankowym, jest niższe, co zwiększa ich atrakcyjność. Co więcej, udzielane są nie tylko już istniejącym firmom, ale także osobom, które dopiero planują rozpocząć własną działalność gospodarczą. Z funduszy tego typu najczęściej korzystają małe przedsiębiorstwa, ale coraz częściej interesują się nimi także i średnie firmy¹¹. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej umożliwiło także przedsiębiorcom dostęp do pokaźnych środków z funduszy strukturalnych¹².

2. GENEZA I RODZAJE FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

Zawierając umowę pożyczki fundusz zobowiązuje się na rzecz osoby będącej odbiorcą (przedsiębiorcą) przenieść określoną ilość pieniędzy, natomiast pożyczkobiorca zobowiązuje się do spłaty określonej kwoty pożyczki wraz z odsetkami, które przybierają formę oprocentowania. Rezultatem tego jest fakt, że fundusz pożyczkowy uzyskuje środki na prowadzenie działalności, a pożyczkobiorca (przedsiębiorca) uzyskuje środki finansowe na realizację zamierzonych celów¹³. Po upływie terminu zwraca on pożyczkę wraz z odsetkami, które

¹⁰ J. Adamek, *Fundusze poręczeń kredytowych dla małych i średnich przedsiębiorstw – zalety i wady*, [w:] L. Pawłowicz, R. Wierzba (red.), *Bankowość wobec procesów globalizacji*, CeDeWu, Warszawa 2003, s. 22.

¹¹ M. Gawrychowski, *Fundusz teraz lepszy niż bank*, „Gazeta Prawna” – dodatek Forsal 2008, nr 219, s. A2–A3.

¹² *Przedsiębiorczość w Polsce*, Departament Analiz i Prognoz, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, sierpień 2008, s. 93.

¹³ *Kredyty i pożyczki dla MSP*, Izba Rzemieślnicza w Opolu, <http://erzemieslnik.pl>, na dzień: 29.07.2009.

przybierają formę oprocentowania. Oprocentowanie staje się jednym ze źródeł środków prowadzenia działalności przez fundusz, a pożyczkobiorca uzyskuje potrzebne mu środki finansowe.

W Polsce pierwsze fundusze pożyczkowe powstały na początku lat 90. ubiegłego stulecia. Przyczyną ich powstawania była realizacja programów wsparcia finansowego dla sektora MSP. Główną rolę w tworzeniu podstaw dla rozwoju instytucji oferujących pożyczki dla przedsiębiorców odegrały programy:

1. Projekt Rozwoju Małej Przedsiębiorczości TOR#10, w ramach którego utworzono kilkadziesiąt funduszy rozwoju przedsiębiorczości, przy których to w kolejnych latach powstawały fundusze pożyczkowe¹⁴. Projekt tworzenia instytucji w ramach tego programu realizowało Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, korzystając z pomocy technicznej Uniwersytetu Stanowego Ohio. TOR#10 wspierał wybrane lokalne instytucje pozarządowe *non-profit* w celu rozwinięcia ich aktywności w zakresie: pomocy bezrobotnym i zagrożonym utratą pracy, którzy wykazują predyspozycje do stania się przedsiębiorcami, oraz integracji lokalnych środowisk w celu aktywnego przewycięzania bezrobocia¹⁵.

2. Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości powstał w 1989 r. z inicjatywy Kongresu Stanów Zjednoczonych. W pierwszych latach działalności wspierał rozwój gospodarki rynkowej w Polsce (kultury, edukacji, inicjatyw lokalnych). W 1994 r. działalność funduszu rozszerzono o udzielanie mikropożyczek przedsiębiorcom. Realizację zadania zlecono utworzonemu w Warszawie Funduszowi Mikro sp. z o.o.¹⁶ Fundusz ten powstał z myślą o najmniejszych przedsiębiorstwach, które nie mogą liczyć na wsparcie z innych źródeł komercyjnych¹⁷.

3. Kanadyjsko-Polski Program Przedsiębiorczości, którego zadaniem jest pomoc w tworzeniu oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Realizacją zajmuje się Polska Fundacja Przedsiębiorczości (do 1997 r. odpowiedzialna była Polsko-Kanadyjska Fundacja Przedsiębiorczości). Fundacja ta udziela pomocy w postaci kredytów i pożyczek z dwóch programów: Program Kredytowy *Branch Network* i Kanadyjski Program Pożyczkowy¹⁸.

Z funduszy pożyczkowych najczęściej korzystają mikrofirmy i osoby zaczynające działalność. Udzielane przez fundusze pożyczki mają niższe oprocentowanie niż kredyty bankowe. Zazwyczaj maksymalna wysokość pożyczki nie

¹⁴ H. Waniak-Michalak, *Pozabankowe źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw*, Wolters Kluwer Business, Kraków 2007, s. 133.

¹⁵ B. Bartkowiak, S. Flejterski, P. Pluskota, *Fundusze i usługi pożyczkowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2006, s. 58–59.

¹⁶ Informacje o Funduszu Mikro sp. z o.o. i jego aktualnej ofercie pożyczkowej znajdują się na stronie: www.funduszmikro.pl.

¹⁷ *Ibidem*, s. 64.

¹⁸ H. Waniak-Michalak, *Pozabankowe źródła...*, s. 134.

przekracza 120 tys. zł, ale część funduszy oferuje wyższe kwoty – do 250 tys., a nawet 500 tys. zł. Fundusze finansują nie tylko już istniejące firmy (aż 80% środków trafia do przedsiębiorców, którzy działają co najmniej 12 miesięcy), ale także osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą¹⁹.

Szczególnym rodzajem jest mikropożyczka, traktowana jako sposób na zmniejszenie bezrobocia, prowadzenie polityki w odniesieniu do osób wykluczonych społecznie i finansowo oraz jako element rozwoju przedsiębiorczości. Mikropożyczka może odgrywać rolę w procesie promowania idei samozatrudnienia oraz procesu wzrostu gospodarczego. Działalność mikropożyczkowa staje się motorem dla innowacyjnych i dynamicznych procesów ekonomicznych europejskiej gospodarki²⁰.

Główni klienci funduszy pożyczkowych to mikro- i małe przedsiębiorstwa, a także osoby bezrobotne podejmujące działalność gospodarczą oraz zagrożeni zwolnieniem z pracy, jak również przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy. Oferta jest jednak także kierowana do firm średnich oraz dużych. Z pożyczek korzystają właściciele najmniejszych przedsiębiorstw, opodatkowanych na zasadach ogólnych, płatnicy zryczałtowanego podatku dochodowego i karty podatkowej, czyli nawet te podmioty, których nie chcą finansować banki. Beneficjentami pożyczek są również osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, o ile posiadają wpis do ewidencji działalności gospodarczej.

Fundusze pożyczkowe udzielają głównie pożyczek przeznaczonych na cele związane z podjęciem działalności gospodarczej, m.in. na zakup materiałów i surowców niezbędnych do realizacji założonego przedsięwzięcia gospodarczego, wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych, finansowanie inwestycji, zakup maszyn i urządzeń, czy też rozbudowę, adaptację lub modernizację obiektów produkcyjnych, handlowych, usługowych²¹.

Profil działalności funduszy pożyczkowych skutkuje pobudzeniem lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności działalności inwestycyjnej, co sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy. Funkcje pełnione przez fundusze to przede wszystkim zaspokojenie potrzeb finansowych. Ponadto świadczą one usługi w zakresie²²:

¹⁹ M. Gawrychowski, *Fundusz teraz lepszy niż bank*, „Gazeta Prawna” 2008, nr 219, <http://biznes.gazetaprawna.pl>, aktualizacja: 7.11.2008.

²⁰ P. Pluskota, *Instytucje mikropożyczkowe Europejskiej Sieci Mikro kredytowania jako element finansowania działalności gospodarczej*, [w:] A. Bielawska (red.), *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw – Mikrofirma 2009*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2009, nr 540, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 34, s. 98, 104.

²¹ H. Howaniec, W. Walkiewicz (red.), *Zarządzanie przedsiębiorstwem – aspekty finansowe, informacyjno-komunikacyjne i operacyjne*, Wyd. Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2008, s. 85–86.

²² B. Bartkowiak, S. Flejterski, P. Pluskota, *Fundusze i usługi...*, s. 64; M. Panfil (red.), *Finansowanie rozwoju przedsiębiorstwa – studia przypadków*, Difin, Warszawa 2008, s. 199.

- pomocy w przygotowaniu wniosków pożyczkowych,
- pomocy w przygotowaniu biznesplanów przedsięwzięcia,
- działalności informacyjnej i doradczej przy zarządzaniu finansami w przedsiębiorstwie,
- prowadzeniu szkoleń w tej dziedzinie,
- zajmują się inkubatorami przedsiębiorczości, jak również funduszami poręczeniowymi.

Jako cechy odróżniające ofertę funduszy od innych źródeł finansowania wskazuje się najczęściej stosunkowo niskie kwoty pożyczek, krótki okres spłaty, niewielki stopień sformalizowania oraz indywidualny kontakt z ekspertami funduszy, co przy tej skali udostępnianych funduszy jest rzadko spotykane w bankach. Sytuacja w zakresie udostępnianych środków i okresu ich wykorzystywania w ostatnich latach ulega wyraźnej poprawie; spotkać można oferty z kwotami pożyczek ponad 500 tys. zł i okresem spłaty 5 lat²³.

Choć część pożyczek w funduszach pożyczkowych jest niżej oprocentowana w porównaniu z ofertą bankową, nie we wszystkich przypadkach zalicza się je do pomocy publicznej, gdyż do niej kwalifikuje się jedynie takie pożyczki, które m.in. udzielane są ze środków publicznych (z budżetu państwa, urzędów gmin i marszałka itd.) i jednocześnie są niżej oprocentowane od komercyjnych kredytów udzielanych w bankach. Ma to odniesienie jedynie do części pożyczek udzielanych przez fundusze, które zostały dokapitalizowane przez PARP²⁴. Fundusze pożyczkowe opierają się głównie na środkach publicznych. Większość pochodzi ze środków unijnych, budżetu państwa oraz zagranicznych programów pomocowych.

Koszt pożyczki uzależniony jest od kwoty, okresu wykorzystania oraz liczby poręczycieli, jego wysokość zmienia się w zależności od konkretnej sytuacji. Należy jednak być przygotowanym, że będzie on wyższy od kosztu kredytu bankowego – zasadą jest, że fundusze pożyczkowe nie tylko powinny się samofinansować, ale również pomnażać ilość środków, które następnie mogą udostępniać kolejnym pożyczkobiorcom. Oprocentowanie często nie jest też precyzyjnie podawane, ale ukryte w harmonogramie spłat²⁵.

Wyróżnia się wiele kryteriów podziału funduszy pożyczkowych (por. tab. 1). Jednym z nich jest forma organizacyjnoprawna, która nie jest ściśle uwarunkowana przez przepisy prawne, jednakże ze względu na wysokie kwoty gromadzonych i udostępnianych funduszy, najbardziej odpowiednie są dla nich spółki kapitałowe zapewniające większą stabilność działalności. Instytucje prowadzące

²³ M. Panfil (red.), *Finansowanie rozwoju...*, s. 204.

²⁴ O. Gajda, *Jak sumujemy pomoc de minimis*, „Rzeczpospolita” 2004, nr 123, *Vademecum*, s. 3.

²⁵ M. Panfil (red.), *Finansowanie rozwoju...*, s. 206.

fundusz pożyczkowy funkcjonują także w formie stowarzyszeń oraz fundacji i innych. Pod względem zasięgu prowadzenia działalności najczęściej są to podmioty lokalne, wspierające miejscowych przedsiębiorców. Fundusze pożyczkowe bardzo różnią się również pod względem kwot udzielanych pożyczek – od kilkuset złotych (przy pierwszej pożyczce) do kilkuset tysięcy (dla stałych, sprawdzonych pożyczkobiorców finansujących działalność inwestycyjną). Skala działalności funduszy pożyczkowych i wysokość udzielanych pożyczek oraz wysokość oprocentowania, prowizji i opłat z reguły zależą od wysokości kapitałów (funduszy) własnych, jak również możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania przez fundusz ze środków Unii Europejskiej, organizacji międzynarodowych, rządowych i pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego.

Tabela 1. Klasyfikacje funduszy pożyczkowych

Kryteria klasyfikacji			
forma organizacyjno-prawna	miejsce prowadzenia działalności	kwoty udostępnianych pożyczek i ich przeznaczenie	preferencje w zakresie oprocentowania
<ul style="list-style-type: none"> • stowarzyszenia • fundacje • spółki akcyjne • spółki z ograniczoną odpowiedzialnością • zrzeszenia • spółdzielnie • fundusze pożyczkowe prowadzone przez gminy oraz samorząd gospodarczy 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe • lokalne instytucje wspierania przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> • tzw. fundusze mikropożyczkowe to grupa funduszy, która koncentruje się na udzielaniu bardzo niskich pożyczek mikroprzedsiębiorcom i osobom bezrobotnym rozpoczynającym działalność gospodarczą; specyfiką tych instytucji jest uproszczony tryb przyznawania pożyczki • instytucje finansowe udostępniające finansowanie w formie pożyczek bez odwoływania się do standardów mikrofinansowania 	<ul style="list-style-type: none"> • instytucje pożyczkowe (programy publiczne) dofinansowane przez pomoc publiczną • komercyjne – instytucje pożyczkowe, których celem jest maksymalizacja zysku z prowadzonej działalności pożyczkowej, a jednocześnie pełnią misję wspierania przedsiębiorczości • spółdzielcze kasy oszczędnościowo-pożyczkowe

Źródło: opracowanie własne.

3. CECHY POTENCJAŁU WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ MSP

Poddając analizie zależności źródeł finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w kontekście faz ich rozwoju²⁶, warto zwrócić uwagę na kilka prawidłowości²⁷:

- wśród form finansowania wczesnych stadiów rozwoju MSP główną rolę odgrywa kapitał własny oraz pożyczki rodzinne,
- w miarę rozwoju działalności do dyspozycji MSP pojawiają się nowe źródła finansowania zewnętrznego, oferowane przez instytucje publiczne i niepubliczne,
- wykorzystywanie tych źródeł warunkowane jest różnymi zasadami dostępu i kosztem pozyskania,
- główną rolę w obcym finansowaniu działalności rozwojowej MSP odgrywają banki oraz instytucje parabankowe, oferujące produkty kredytowo-pożyczkowe.

MSP postrzegane są przez pryzmat wysokiego ryzyka transakcji, wysokich kosztów administracji pożyczką (lub kredytem), niskiej rentowności operacji kredytowo-pożyczkowych²⁸. Elementami warunkującymi potencjał wiarygodności kredytowej małego i średniego przedsiębiorstwa są²⁹:

- niezdolność lub niechęć do dostarczania informacji generowanych przez system rachunkowości, mała wiarygodność informacji handlowych,
- brak możliwości potwierdzenia przeszłości kredytowej (brak historii kredytowej lub zła historia) wskazującej na rzetelność regulacji zobowiązań wobec kapitałodawców,
- niska rentowność działania i płynność warunkująca możliwość spłaty zadłużenia,
- duża podatność na impulsy rynkowe i zmiany ekonomicznych warunków działania, decydująca o możliwości zaburzeń w funkcjonowaniu firmy i jej upadłości, niska wartość kapitałów własnych jako podstawa finansowania projektu objętego pożyczką lub kredytem,
- utrudniona możliwość zaoferowania pożądanego zabezpieczenia transakcji (forma, niska wartość aktywów traktowanych jako zabezpieczenie itd.),

²⁶ Według *Third Round Of Bankers and SMEs – Final Report*, Centre for Strategy & Evaluation Services, June 2000, s. 19, wyróżnia się 5 faz rozwoju: *pre-start-up*, *start-up*, wczesny wzrost, ekspansja, dojrzałość.

²⁷ J. Adamek, *Fundusze poręczeń...*, s. 14–15.

²⁸ *Finance and e-finance for SME-s as a means to enhance their operations and competitiveness*, United Nations Conference on Trade and Development, TD/B/COM.3/EM.13/2, Geneva 2001, s. 2.

²⁹ J. Adamek, *Fundusze poręczeń...*, s. 16–17.

– słabość biznesplanów wynikająca z uproszczonego systemu zapisu operacji gospodarczych, stanowiących podstawę szacowania parametrów opisujących przeszłość i przyszłość MSP, niskie umiejętności planowania finansowego właścicieli MSP lub słabe kwalifikacje przedsiębiorcy, i inne.

Największe problemy z dostępem do zewnętrznego finansowania mają osoby podejmujące działalność gospodarczą oraz firmy małe, bez historii kredytowej, które nie posiadają majątku wystarczającego do zabezpieczenia kredytu. Przedsiębiorstwa takie mają znacznie mniejsze szanse na uzyskanie kredytu bankowego. Jeżeli kredyt otrzymują, to jego oprocentowanie jest z reguły wyższe nawet o 5–7 p.p. niż w przypadku kredytów oferowanych firmom o długim stażu. Dlatego tak istotny jest dla nich dostęp do różnych źródeł finansowania z różnego typu instytucji pożyczkowych. Stanowią one alternatywne w stosunku do kredytu bankowego sposoby krótkoterminowego finansowania działalności małych i średnich przedsiębiorstw³⁰.

Analiza finansowa funduszy mikropożyczkowych ma drugorzędne znaczenie, a tryb opiera się w głównej mierze na szczegółowej analizie wiarygodności i rzetelności klienta dokonywanej podczas rozmowy z doradcą (tzw. *character step lending*). Pożyczka często posiada progresywny charakter swojej wartości, co oznacza, że wartość pożyczki, na którą opiewa pierwsza umowa, przy każdej następnej może być podwyższana proporcjonalnie do wzrostu wiarygodności pożyczkobiorcy. Zaletą w tego typu funduszach jest minimalna ilość dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku oraz bezpośredni kontakt z beneficjentem przez cały okres spłacania pożyczki. Często spotykanym zabezpieczeniem, które odróżnia ten rodzaj funduszy od innych, jest tworzenie tzw. grup pożyczkowych, w których poszczególne osoby zaciągające pożyczkę poręczają sobie nawzajem³¹.

Przy pożyczkach udzielanych przez fundusze pożyczkowe spłata rozłożona jest w dogodnym czasie, stosowane są dostępne zabezpieczenia. Środki te oferowane są przez instytucje wyspecjalizowane w obsłudze MSP. Dzięki temu są dopasowane konstrukcyjnie do oczekiwań MSP, uwzględniają ich specyficzne cechy. Odnosi się to głównie do pożyczek udzielanych przez fundusze pożyczkowe i poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe, w których procedura stosowana przy ich udzielaniu całkowicie różni się od działań banków przy przyznawaniu kredytów³².

Pewnym mankamentem funduszy są ich indywidualne wymagania w zakresie zabezpieczenia spłaty pożyczek. Niektóre wymagają dużej liczby poręczycie-

³⁰ A. Skowronek-Mielczarek, *Małe i średnie przedsiębiorstwa...*, s. 105.

³¹ B. Bartkowiak, S. Flejterski, P. Pluskota, *Fundusze i usługi...*, s. 64.

³² A. Żołnierski (red.), *Raport...*, s. 81.

li (osób fizycznych), inne z kolei w ogóle nie dopuszczają takiej formy zabezpieczenia i żądają np. wyłącznie tzw. twardych zabezpieczeń, jak hipoteka, przelew itp.³³

4. EFEKTY WSPARCIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW PRZEZ FUNDUSZE POŻYCZKOWE

W kontekście danych dotyczących liczby i wartości udzielonych pożyczek w 2008 r. (przedsiębiorcy pozyskali blisko 20 tys. pożyczek na kwotę 440 mln zł) oraz utworzonych nowych miejsc pracy (6 tys.), trudno wyobrazić sobie rozwój polskiej przedsiębiorczości i innowacyjności bez funduszy pożyczkowych³⁴. W 2008 r. funkcjonowało w Polsce 65 instytucji prowadzących 71 funduszy pożyczkowych, których podstawowym zadaniem jest udzielanie pożyczek mikro-, małym i średnim przedsiębiorstwom. Obserwuje się kontynuację systematycznego przyrostu kapitału pożyczkowego oraz udzielonych pożyczek, zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym. Kapitał pożyczkowy wzrósł o 132,2 mln zł (tj. o 15%), a liczba pożyczek o 19,6 tys. sztuk (o 12,9%), zaś ich wartość o 438,4 mln zł (o 18,3%)³⁵.

Fundusze poręczeniowe pośrednio umożliwiają MSP dostęp do kapitałów, a w sposób bezpośredni robią to fundusze pożyczkowe. Dostarczają one sektorowi mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw potrzebnych środków na bieżącą działalność, jak i inwestycje. Szczegółowe dane na temat działalności funduszy pożyczkowych przedstawia tabela 2³⁶.

Działalność funduszy pożyczkowych, podobnie jak poręczeniowych, wykazuje tendencję wzrostową. Przede wszystkim rośnie kapitał funduszy, który może być wykorzystany na pożyczki, również wzrasta liczba i wartość udzielonych pożyczek. Wzrost ten nie jest jednak tak znaczny, jak w przypadku funduszy poręczeniowych. Tutaj roczna dynamika nie przekracza 20%, zaś przy funduszach poręczeniowych kształtuje się powyżej 40%. Informacja na temat struktury pożyczek w zależności od przeznaczenia pożyczki dostępna jest z lat 2004–2007 oraz narastająco do 31 grudnia kolejnych lat, co przedstawia tabela 3³⁷.

³³ P. Stopczyk, K. Buczyło, *Zabezpieczenie na wagę złota*, „Rzeczpospolita” 2004, nr 123, Vademecum, s. 10.

³⁴ *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa wg stanu na 31 grudnia 2007 r.*, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin, „Raport” 2008, nr 9, s. 7.

³⁵ *Fundusze pożyczkowe w Polsce [...] wg stanu na 31 grudnia 2008 r.*, s. 7, 8.

³⁶ A. Żołąński (red.), *Raport...*, s. 90.

³⁷ *Ibidem*, s. 90.

Tabela 2. Wyniki działalności funduszy pożyczkowych w latach 1994–2008

Wyszczególnienie	1994–2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Suma ^b
Liczba funduszy	bd ^a	76	77	81	75	73	71	–
Wartość kapitału funduszy (mln zł)	bd	368,3	437,8	558,2	712,5	823,2	946,4	–
Dynamika wartości kapitału (%)	bd	bd	18,9	27,5	27,6	15,3	15,0	–
Liczba udzielonych pożyczek (tys.)	71,4	11,5	13,3	19,5	19,5	21,0	19,6	171,8
Dynamika udzielonych pożyczek (%)	bd	bd	15,7	21,9	21,9	7,7	12,9	–
Wartość udzielonych pożyczek (mln zł)	992,7	174,0	204,8	370,6	370,6	417,5	483,4	2830,0
Dynamika wartości (%)	bd	bd	17,8	21,8	21,8	21,2	18,3	–

^a Brak danych. ^b Suma od początku działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raporty – Fundusze pożyczkowe w Polsce za lata 2004–2008*, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin 2005–2009, www.psfp.org.pl.

Tabela 3. Struktura pożyczek w zależności od przeznaczenia pożyczki w latach 2004–2007

Przeznaczenie pożyczki na cele	Struktura pożyczek w zależności od przeznaczenia (%)							
	2004		2005		2006		2007	
	liczba	wartość	liczba	wartość	liczba	wartość	liczba	wartość
Obrotowe	25,8	19,5	26,5	26,1	39,1	30,3	44,0	40,3
Inwestycyjne	68,6	71,0	68,5	61,5	54,7	56,9	52,0	45,6
Obrotowo-inwestycyjne	5,6	9,5	5,0	12,4	6,2	12,8	6,0	14,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych a Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw*, badanie przeprowadzone przez Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o., w okresie luty–kwiecień 2008 r., na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, www.parp.gov.pl.

Liczba pożyczek na inwestycje stanowiła w latach 2004 i 2005 niecałe 70% ogółu udzielonych pożyczek, natomiast w 2006 i 2007 r. niewiele ponad 50% – maleje odsetek pożyczek finansujących cele inwestycyjne. Przez cały okres funkcjonowania funduszy do 2007 r. na cele inwestycyjne przyznano łącznie 63,7% pożyczek (tj. 96 888 pożyczek na kwotę 1518,5 mln zł). Dla MSP, mających największe problemy z uzyskaniem kredytu, a szczególnie kredytu inwestycyjnego, fundusze pożyczkowe często są jedynym źródłem pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania, głównie na cele inwestycyjne. Szczególne znaczenie mają w przypadku finansowania inwestycji, gdyż właśnie kredyt inwestycyjny jest najmniej dostępny dla najmniejszych firm. Niepokój budzi malejący udział pożyczek na cele inwestycyjne – od początku funkcjonowania funduszy do 31 grudnia 2004 r. było ich 67,9%, zaś do 31.12.2007 r. 63,7%³⁸.

Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że zdecydowana większość pożyczek udzielana jest mikroprzedsiębiorstwom. Przez cały okres funkcjonowania funduszy pożyczkowych 96,3% pożyczek udzielono mikroprzedsiębiorstwom, 3,6% pożyczek małym przedsiębiorstwom, a 0,2% średnim firmom. Jeżeli chodzi o wartość pożyczek, było to odpowiednio 84,3%, 13,4% i 2,2%. Największe problemy z pozyskaniem środków zewnętrznych mają właśnie mikroprzedsiębiorstwa. Fundusze pożyczkowe zmniejszają ten problem. Sytuacja ta jest podobna jak w odniesieniu do funduszy poręczeniowych, przy czym odsetek pożyczek udzielanych mikroprzedsiębiorstwom jest znacznie wyższy od odsetka przyznanych im poręczeń³⁹.

Bezpośrednim efektem wsparcia finansowego mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw przez fundusze pożyczkowe są nowe miejsca pracy. Dla wielu lokalnych, początkujących przedsiębiorców fundusze pożyczkowe stanowią jedyną szansę zaistnienia na rynku, trwania i dalszego rozwoju. Na 65 instytucji prowadzących fundusze pożyczkowe 61 podało liczbę nowo utworzonych miejsc pracy od początku działalności do 2008 r. Fundusze, udzielając przedsiębiorcom pożyczek na łączną kwotę 2816,7 mln zł, umożliwiły utworzenie 57,8 tys. nowych miejsc pracy. W 2008 r. fundusze, udzielając wsparcia finansowego w postaci pożyczek w wysokości 438,4 mln zł, utworzyły 6 tys. nowych miejsc pracy (6,6 tys. w 2007 r.). Oznacza to, że wygenerowanie jednego nowego miejsca pracy w 2008 r. wymagało zewnętrznego wsparcia finansowego przeciętnie w kwocie 73,1 tys. zł (w 2007 r. – 62,9 tys. zł; w 2006 r. – 56,9 tys. zł; w 2005 r. – 44,5 tys. zł; w 2004 r. – 30,7 tys. zł)⁴⁰.

³⁸ *Ibidem*, s. 90.

³⁹ *Ibidem*, s. 91.

⁴⁰ *Fundusze pożyczkowe w Polsce [...] wg stanu na 31 grudnia 2008 r.*, s. 34.

Wśród pożyczek udzielonych od początku działalności funduszy do 31 grudnia 2008 r. dominowały pożyczki⁴¹:

- przeznaczone na cele inwestycyjne – stanowiły ok. 2/3 wszystkich pożyczek zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym,
- udzielane przedsiębiorstwom handlowym i usługowym – pożyczki na działalność handlową stanowiły mniej niż połowę ogólnej liczby udzielanych pożyczek,
 - o kwocie do 10 tys. zł – ponad 2/3 ogólnej liczby wypłaconych pożyczek i prawie 1/4 ich wartości, przy jednoczesnym wzroście liczby pożyczek o wartości 50–120 tys. zł; stanowiły one 10,3% ogólnej liczby udzielonych pożyczek i 45,7% łącznej ich wartości,
 - udzielane przedsiębiorcom zatrudniającym do dziewięciu osób – 96,3% ogólnej liczby udzielonych pożyczek i 84,4% ich wartości.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wydłużanie okresu, na który udzielane są pożyczki. Przeciętny czas ich zapadalności wyniósł 21,2 miesiące, a w przypadku pożyczek na cele inwestycyjne 22,5 miesiące. W 2008 r. przeciętny termin zapadalności pożyczek wyniósł 25,2 miesiące, a na cele inwestycyjne 26,5 miesiąca.

Bezpośrednim efektem wsparcia finansowego małych i średnich przedsiębiorstw przez fundusze pożyczkowe są nowe miejsca pracy. Fundusze, udzielając przedsiębiorcom pożyczek na kwotę 2,8 mld zł, umożliwiły utworzenie 57,8 tys. nowych miejsc pracy. W 2008 r. pożyczki udzielone w kwocie 438,4 mln zł umożliwiły utworzenie 6,0 tys. nowych miejsc pracy.

Dotychczasowe doświadczenia wyraźnie wskazują na duży potencjał rozwojowy systemu funduszy pożyczkowych. Działalność silnych lokalnych i regionalnych instytucji pożyczkowych stanowi podstawowy warunek sprawnego funkcjonowania i rozwoju sektora mikro- i małych przedsiębiorstw. Poprawa dostępności do kapitału pożyczkowego przyczyni się do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw, tworzenia nowych miejsc pracy, a także korzystnego klimatu inwestycyjnego, będącego podstawą dla rozwoju lokalnego i regionalnego⁴².

3 lutego 2009 r. Rada Ministrów przyjęła program pn. *Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009–2013*. W programie przewidziano realizację szeregu działań organizacyjnych, ekonomicznych oraz zmian legislacyjnych służących rozwo-

⁴¹ *Przedsiębiorczość w Polsce*, Departament Analiz i Prognoz, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, lipiec 2009, s. 97.

⁴² K. Szydłowski, *Finansowanie działalności mikro oraz małych przedsiębiorstw z udziałem środków z funduszy pożyczkowych*, [w:] A. Bielawska (red.), *Uwarunkowania rynkowe...*, s. 137.

jowi funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, w szczególności w zakresie poprawy dostępu do nich dla mikro- i małych przedsiębiorstw⁴³.

Krajowy Plan Rozwoju 2008–2011 za kluczowe przyjął usprawnienie i zapewnienie przyjaznego otoczenia instytucjonalnego i legislacyjnego dla przedsiębiorczości, a w szczególności MSP, co przyczyni się m.in. do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej kraju. W tym celu w ramach priorytetu Innowacyjna Gospodarka KPR zaplanowano m.in. realizację następujących zadań: stosowanie zasady Think Small First w procesie tworzenia polityki wobec przedsiębiorczości; identyfikacja, pomiar i redukcja obciążeń administracyjnych nakładanych przez prawo na przedsiębiorców; promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR); dalsza poprawa dostępu przedsiębiorców do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Kryzys gospodarczy, z jakim obecnie mamy do czynienia, może stanowić dodatkowy impuls dla reform strukturalnych zawartych w KPR. Ich realizacja umożliwiłaby w pełni wykorzystanie szans przyszłego rozwoju gospodarczego, a zarazem pozwoliłaby złagodzić skutki kryzysu w krótkim okresie⁴⁴.

5. FUNDUSZE PORĘCZENIOWE JAKO STYMULATORY AKCJI KREDYTOWO-POŻYCZKOWEJ NA RZECZ SEKTORA MSP

Fundusze poręczeniowe są ważnymi instytucjami, które umożliwiają mikro-, małym i średnim przedsiębiorstwom uzyskanie kredytu lub pożyczki, jeżeli te nie posiadają wystarczających zabezpieczeń. Kryzys i zaostrzenie polityki kredytowej przez banki spowodowały, że liczba przedsiębiorców zainteresowanych uzyskaniem gwarancji kredytowych zdecydowanie wzrosła np. na Górnym Śląsku. Jednakże nie oznacza to, że o tyle samo wzrosła wartość udzielonych poręczeń. Jest większe zainteresowanie poręczeniami, ale też pogorszyła się jakość klientów. W niektórych regionach Polski (np. na Dolnym Śląsku) przedsiębiorcy nie są skłonni zaciągać nowych kredytów. Jeśli zmniejsza się poziom zamówień, to przedsiębiorca myśli o czym innym, a nie o kolejnych pożyczkach⁴⁵.

Praktyka gospodarcza dowodzi, że MSP funkcjonują w warunkach luki zabezpieczeniowej, która zgodnie ze swą istotą kształtuje możliwość wykorzystania przez nie kapitałów kredytowych. Na przykład autorzy raportu ILO (International Labour Organization) dotyczącego ochrony zabezpieczeniowej małych

⁴³ *Przedsiębiorczość w Polsce*, [2009], s. 9.

⁴⁴ *Ibidem*, s. 10.

⁴⁵ R. Grzyb, *Wartość poręczeń może zwiększyć się nawet dwukrotnie*, „Gazeta Prawna” 2009, nr 54, s. A10.

pożyczek, w jego wstępie stwierdzają, że brak zabezpieczeń staje się głównym ograniczeniem rozwoju dla osób samozatrudniających się, przedsiębiorstw znajdujących się w fazie *start up* oraz dla wszystkich pozostałych małych i średnich firm działających w każdym regionie świata. Potwierdzeniem tej tezy stają się wyniki badań przeprowadzonych przez H. Wilsona, który stwierdza, że małe i średnie firmy nie mogą sprostać wymaganiom zabezpieczeniowym formułowanym przez banki. Problem ten, według tego autora, dotyczy szczególnie tych przedsiębiorstw, które wykorzystują specyficzne aktywa, a tym samym wykazują najniższą wartość zabezpieczeniową dla kredytodawcy⁴⁶.

Przedsiębiorcy, zwłaszcza reprezentujący sektor małych i średnich firm, liczą na rozwój instytucji otoczenia biznesu, które zechcą partycypować w części ryzyka gospodarczego, jakie ponoszą. Wskazuje to na potrzebę dalszego intensywnego rozwoju funduszy poręczeniowych i pożyczkowych. Należałoby zintensyfikować działania promocyjne i podjąć współpracę z większą liczbą banków komercyjnych, tym bardziej że pomoc finansowa oferowana przez opisywane instytucje ma również sprawić, aby firmy osiągały takie stadium rozwoju, które pozwoli przedsiębiorcom stać się kredytobiorcami – partnerami dla sektora bankowego⁴⁷.

6. KORZYŚCI DLA POŻYCZKOBIORCÓW

System funduszy pożyczkowych w Polsce wywiera istotny wpływ na funkcjonowanie sektora MSP. Przyczynia się do ich rozwoju, tworzenia nowych, innowacyjnych przedsiębiorstw. Powstające podmioty gospodarcze, mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa odnoszą szereg korzyści z tytułu zaciągania pożyczek, m.in.:

- możliwość uzyskania pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej (szczególnie przez osoby bezrobotne, po pięćdziesiątym roku życia, absolwentów szkół średnich i wyższych, osoby niepełnosprawne lub ich pracodawcy), a także we wczesnym etapie działalności,
- kreowanie historii kredytowej przedsiębiorstw,
- zwiększanie podaży zewnętrznego finansowania działalności gospodarczej,
- możliwość pobudzenia inwestycji,
- zwiększenie rentowności prowadzonej działalności,
- obniżanie kosztów finansowania przedsiębiorstw,

⁴⁶ J. Adamek, *Instytucje poręczeń i gwarancji kredytowych dla małych i średnich przedsiębiorstw – doświadczenia polskie i zagraniczne*, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2006, s. 44.

⁴⁷ H. Howaniec, W. Walkiewicz (red.), *Zarządzanie przedsiębiorstwem...*, s. 92.

- stymulowanie rozwoju przedsiębiorstw, wzmocnienie ich pozycji rynkowej,
- tworzenie pozytywnych wzorców przedsiębiorczości,
- finansowe zasilenie gospodarki w sposób zapewniający najszybsze i najbardziej widoczne efekty dla społeczności lokalnej,
- możliwość pozyskania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Zasadniczą cechą wyróżniającą fundusze pożyczkowe od innych form finansowania jest ich pomocowy charakter. Podmioty udostępniające kapitał na pożyczki deklarują, że nie robią tego dla zysku, ale aby wspomóc rozwój danego kraju przez aktywizację postaw przedsiębiorczych oraz danie szansy przetrwania i rozwoju niewielkim przedsiębiorstwom⁴⁸. Tymczasem banki nie finansują osób bezrobotnych, potencjalnych ani początkujących przedsiębiorców. Są również niektóre duże banki w Polsce, które nie chcą finansować przedsiębiorców, którzy rozliczają się na podstawie karty podatkowej, podatku ryczałtowego, a nawet uproszczonej księgowości w oparciu o księgę przychodów i rozchodów, ponieważ są zainteresowane udzielaniem kredytów w kwotach co najmniej kilkuset tysięcy złotych.

PODSUMOWANIE

Fundusze pożyczkowe to podstawowy czynnik przedsiębiorczości, konkurencyjności i integracji społecznej⁴⁹. Bezpośrednim efektem wsparcia finansowego mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw przez fundusze pożyczkowe są nowe miejsca pracy. Dla wielu lokalnych, początkujących przedsiębiorców fundusze pożyczkowe stanowią jedyną szansę zaistnienia na rynku, trwania i dalszego rozwoju⁵⁰. Fundusze mikropożyczkowe są jedną z alternatyw, z jakich mogą skorzystać bezrobotni chcący posiadać własną firmę. Problem związany z brakiem właściwych funduszy potrzebnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej rozwiązują właśnie fundusze mikropożyczkowe⁵¹. Obok zaspokajania potrzeb finansowych swych klientów, fundusze pożyczkowe świadczą szereg innych usług, takich jak pomoc w przygotowywaniu wniosków pożycz-

⁴⁸ M. Panfil (red.), *Finansowanie rozwoju...*, s. 208.

⁴⁹ B. Bartkowiak, *Fundusze pożyczkowe (mikrokredyty) jako czynnik przedsiębiorczości, konkurencyjności, integracji społecznej*, [w:] A. Bielawska (red.), *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2008, nr 492, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 16, s. 22.

⁵⁰ *Raport. Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa*, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin 2004, s. 20.

⁵¹ *Fundusze mikropożyczkowe*, <http://cwp.wsei.edu.pl/>, na dzień: 22.04.2006.

kowych, czy biznesplanów przedsięwzięć. Poza tym oferują pomoc doradcą przy zarządzaniu finansami w przedsiębiorstwie i prowadzą szkolenia w tej dziedzinie. Fundusze pożyczkowe wpływają na rozwój mikro- i małych firm, pomagając w przezwyciężaniu problemów związanych z dostępem do zewnętrznych źródeł finansowania. Wynikiem ich działalności jest pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości poprzez zwiększenie płynności finansowej przedsiębiorstw.

W warunkach spowolnienia gospodarczego i ograniczonego dostępu do kapitału należy zintensyfikować działania na rzecz ułatwienia dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania, przede wszystkim systemu funduszy pożyczkowych jako alternatywnego źródła finansowania inwestycji w MSP. Szczególny nacisk powinien być położony na promowanie instrumentów wsparcia, w tym funduszy pożyczkowych świadczących różnego rodzaju usługi dla MSP. Fundusze pożyczkowe powinny ciągle rozwijać działalność, lepiej docierać ze swoją ofertą do przedsiębiorstw, starać się być bardziej elastycznymi w warunkach przyznawania środków. Pożyczki umożliwiają niewielkim podmiotom ich sfinansowanie, szczególnie MSP mającym problemy z uzyskaniem kredytu.

Fundusze pożyczkowe stały się ważnym elementem systemu finansowania mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Wielu przedsiębiorców lub osób rozpoczynających działalność gospodarczą swój rozwój zawdzięcza wsparciu funduszy pożyczkowych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że z pożyczek korzystają głównie mikroprzedsiębiorstwa. Te najmniejsze podmioty mają wyjątkowo trudny dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju, szczególnie kredytów. W tym kontekście niewątpliwie fundusze pożyczkowe spełniają ważną rolę w gospodarce.

Agnieszka Czajkowska

LOAN FUNDS AS THE CHANCE OF FINANCING SME SECTOR IN CRISIS

(Summary)

The article introduces loan funds, which deliver capitals to micro, small and medium sized enterprises, even in period of crisis and limited possibilities of financing from alternative sources. In this way they contribute to a formation and a development of economic subjects and stimulate the employment growth also. Loan funds fulfill a gap of financing, which banks can not or do not want fill up. In aim of showing a meaning of loan funds were presented effects of their activity for SME sector in last years. Afterwards, the guarantee funds role was showed, which stimulate giving loans and credits.